

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 9, Eylül 2017, s. 189-202

Dr. Ayhan KUŞCULUO

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
kusculu@erciyes.edu.tr

BATILI KAYNAKLAR IŞIĞINDA AMERİKA-JAPON İLİŞKİLERİ (1853-1858)¹

Öz

Tokugawa Şogunluğu, Japon limanlarını yaklaşık 230 sene boyunca yabancı ülkelere kapatarak sadece Çin ve Hollanda ile sınırlı ticari ilişkiler sürdürdü. 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren İngiltere, Rusya ve Amerika gibi ülkeler bu ticarete dahil olmak amacıyla bazı girişimlerde bulundular. 1853’de Amerika Başkanı Millard Fillmore dört savaş gemisi eşliğinde Matthew C. Perry adındaki elçisini Japonya’ya gönderdi. Perry, bu sefer sırasında başkan tarafından yazılmış olan mektubu Tokugawa yönetimine teslim ederek, bir sene sonra tekrar gelmek üzere Japonya’dan ayrıldı. Amerikan başkanı, göndermiş olduğu mektupta Japon limanlarının ticaret, ikmal ve zorunlu haller için kendilerine açılmasını talep ediyordu. Bu mektuba verilecek cevap konusunda Japonya içerisinde farklı görüşler ortaya çıktı. Ancak Şogun Amerikalılara askeri olarak karşı koymanın mümkün olmadığını düşündüğü için bu mektuba olumlu cevap vermek zorunda kaldı. Bu cevap Kanagawa antlaşması ile resmi hale sokuldu. Fakat bu antlaşma ile yetinmeyen Amerikan Hükümeti, başkonsolos olarak görevlendirdiği Townsend Harris’in gayretleriyle, 1858 yılında Tokugawa Şogunluğu ile yeni bir antlaşma yaptı. Bu antlaşmayla Amerikalılar tek taraflı geniş imtiyazlar kazandılar. Tokugawa Şogunluğu, kısa bir süre sonra, Amerika’nın tesiriyle pek çok batılı ülkeye de aynı imtiyazları tanımak zorunda kaldı.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Amerika, Şogun, Perry, Harris

¹ Alanya Alaatin Keykubad Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulmuştur.

AMERICAN-JAPANESE RELATIONS IN THE LIGHT OF WESTERN SOURCES (1853-1858)

Abstract

Tokugawa Shogunate closed Japanese ports for about 230 years to the foreign countries, maintaining only commercial relations with China and the Netherlands. From the first half of the nineteenth century, countries such as England, Russia and the United States had some initiatives to be able to involve into this business. In the year of 1853, the USA President Millard Fillmore sent Commodore Matthew C. Perry with four battleships to Japan. Perry handed over the Tokugawa Shogunate a letter written by the president, and left Japan to come back a year later. The American president demanded from Japan to open her ports for trade, replenishment and mandatory status in that letter. There were different opinions in Japan about how to answer the letter. However, a positive answer should be given to this letter, since it was not possible for the Shogunate to counter against the military power of America. The answer was formalized by the Kanagawa agreement. However, the American government, was not satisfied with this agreement, and made a new deal with Tokugawa Shogun in the year of 1858 with the efforts of Townsend Harris, who was an appointed Consul General. By this agreement, Americans gained unilateral broad privileges. And eventually, Tokugawa Shogunate would soon be obliged to recognize the same privileges for many other western countries under the influence of America.

Key words: Japan, America, Shogun, Perry, Harris

GİRİŞ:

Avrupalılar Japonlarla ilgili ilk bilgileri Marko Polo'nun yazdıklarından yüzeysel olarak öğrendiler. Marko Polo Japonya'yı *Jipangu* terimi ile tanımladı. Japonya'ya hiç gitmemesine karşın Japonları beyaz, medeni ve güzel görünümlü olarak nitelerken, Japonya'yı sınırsız miktarda altına sahip olan bir yer olarak tanıttı. Marko Polo'nun yazdıklarından etkilenen Kolomb iki yüzyıl sonra batıya doğru giderek Japonya'ya ilk kez ulaşmak istedi. Ancak 1542 yılına gelinceye kadar Japonya'ya ayak basan hiçbir Avrupalı olmadı. 15 Ağustos 1549 tarihinden itibaren misyonerler Japonya'ya gelmeye başladılar. Misyonerler kısa süre içerisinde yarım milyon civarında Japon'u Hıristiyan yaptılar. (Stock,1899:595-596)

Toyotomi Hideyoshi'nin ölümünün ardından halefi Tokugawa Ieyasu görevi devraldı. İeyasu kendisini 1603 yılında Shogun olarak ilan ederek askeri başkenti imparatorluk sarayının uzağında bulunan Yedo²'ya taşıdı. Ieyasu Hıristiyanlığın yayılmasını önlemek ve batılıları ülkeden kovmak için gereken adımları attı (Latourette, 1918:67-73). Ancak en etkili girişimi Tokugawa Iemitsu yaparak Hıristiyanları ülkeden kovmak için adım adım ülkeyi izole etmeye başladı (Mullins,2003:13). Japonlar batılılardan ateşli silahlar konusunda ve bazı hastalıkların teda-

² Günümüzdeki ismi Tokyo

veleri konusunda bilgi edindiler. Tütün ilk kez yine batılılar kanalıyla Japonya'ya getirildiği için insanlar bu tarihten itibaren tütün kullanmaya başladılar. Ancak artık Japonlar batılılardan edindikleri kazanımların fazlasını istemiyorlardı. Bu nedenle Japonlar ülkelerinden batılıları atıp Hıristiyanlığı yasaklama yoluna gittiler (Batty and Stock, 1898:57). Japon yetkililer batılı ülkelerden sadece Hollanda'ya imtiyaz tanıyarak, onların Deshima Adası'nda faaliyet göstermelerine izin verdiler. Buna benzer şekilde Çinlilere de bazı imtiyazlar tanıdılar. (Murray,1984:309-310)

1639 yılında Hıristiyanlığın yasaklanması üzerine Budistler Hıristiyanlık karşıtı politikaları desteklediler. Tokugawa Shogunluğu ile anlaşma yoluna gittiler. Budistlerin etkinlikleri o kadar arttı ki sarayda başdanışmanlığa kadar yükselmeyi başardılar. Bu dönemle birlikte Japonya'yı tanrıların ve Buda'nın ülkesi olduğu kabul eden Japonlar, Hıristiyanları tanrıların ve Buda'nın baş düşmanı olarak ilan ettiler. Bu nedenle Japon halkının tamamının Budist tapınaklarına üye olması zorunlu hale getirildi (Adam,2002:185).

2.Batılıların Japonya İle Yeniden Temas Kurma Çalışmaları

1666 yılında Fransa kralı 16. Louis Fransa ile Japonya arasında ticari ilişkilerin başlatılması için Japon imparatoruna bir mektup göndermek istemesine karşın bazı nedenlerden dolayı bu mektubu yollayamadı(Clement ,1916: 86-87). İngilizler 1623 yılında yeterli oranda gelir elde edememe ve diğer problemler yüzünden sona erdirdikleri ticari ilişkileri yeniden başlatılmak için 1673 yılında bazı girişimlerde bulundularsa da başarılı olamadılar (Conte-Helm, 2012:6). 1708 yılının Eylül ayında Sicilyalı rahip Abbe Sidotti İspanya'dan yola çıkarak Kagoshima'ya ulaştı. Ancak gözaltına alınarak önce Nagasaki'ye ardından Tokyo'ya gönderildi. Sidotti 17 Kasım 1715 tarihinde hapisteyken öldü (Murdoch , 1926: 304-307).

17. yüzyılın ikinci yarısında bir Japon gemisi Rusya'ya ait olan Aleutian Adası'na sürüklendi. Bu gemide bulunan denizciler kurtarıldı ve 10 yıl kadar Rusya'da esir edildiler. İmparatoriçe Catharine Japonya ile ilişki başlatmak istediği için onları iade etmeye karar verdi. Laxman idaresinde kendi ismini taşıyan bir gemiyi 1792 yılında Japonya'ya gönderdi ancak geminin mürettebatı Japonya'ya ayak basmadan geri dönmek zorunda kaldı. 1804 yılında ise İmparator Alexander Japon imparatoruna ikili ilişkiler kurabilmek adına bir mektup yolladı. Ancak bu mektuba Japonların vermiş oldukları cevap olumsuzdu. Verilen cevapta şunlar yazıyordu: *"Geçmişte bizim İmparatorluğumuzun sadece birkaç ülke ile bağlantısı bulunmaktaydı. Ancak yaşanan tecrübeler, güvenlik açısından, bazı kanunların oluşmasına neden oldu. Ne Japonların yurt dışında ticaret yapmasına ne de yabancıların ülkemize girişine izin verilmemektedir. Rusya'nın Japonya ile ilişki başlatmak için çok hevesli olduğunun farkındadır. Elbette biz de komşularımızla barış içinde yaşamak istiyoruz. Ancak kanunlarımız gereği yabancıların ülkeye girişleri yasaklanmıştır. Bu nedenle sizin çabalarımız boşunadır. İmparatorumuz sizinle bizim aramızda herhangi bir ilişkinin söz konusu olamayacağını ve bundan böyle gemilerinizin bizim sularımıza girmemesini istemektedir."* (Hawks,1856:45-46).

1845 yılında bir İngiliz Araştırma gemisi Nagasaki Limanına girdi. Gemi yetkilileri Japonya'ya astronomik gözlem için geldiklerini söyleyerek dört gün süre ile kendilerine araştır-

ma yapabilmeleri için izin verilmesini istediler. Ancak gemi mürettebatına sadece ikmal için izin verildi (Ernset, 1906:259-260).

3. Amerikanın Japonya İle Temas Kurma Çalışmaları

1815 yılında Kaptan Amiral David Porter Amerikan başkanı James Madison'a bir mektup gönderdi. Bu mektupta Amerika'nın Pasifik ve Japonya'ya deniz seferi yapmasının gerektiği vurgulanıyordu (Onarato,1968:295). 1834 yılında Amerikalılar içerisinde misyoner, doktor ve tüccarların bulunduğu Morrison yelkenlisini Japonya'ya gönderdiler. Bu gemi Edo körfezine yanaşmak istedi ancak girişim başarısız oldu (Noteheller ,1985:11).

1837 yılında Amerikan misyoner *David Washington Cincinnatus Olyphant* Amerikalılar adına ikinci girişimi planladı. Amerikalıların elinde gemileri Vancouver sahiline sürüklenmiş olan yedi Japon kazazede bulunuyordu. Çin ile uzun yıllar ticaret yürütmüş olan *Olyphant* Japon kazazedeleri ülkelerine götürmek üzere özel bir gemi ile yola çıktı. Bu gemide Japon yetkililere vermek üzere hatırı sayılır miktarda hediye bulunmaktaydı. Bu hediyeler arasında bir teleskop, bir barometere, Amerikan parası ve Washington Portresi, Çince karakterlerle yazılmış bir belge bulunuyordu. Bu yolculuğun amacı hem kazazedeleri Japonya'ya götürmek hem de Japonya ile Amerika arasında dostane ilişkiler başlatmaktı. Bu gemiler Yedo (Tokyo) 'ya ilerlemek istediler Ancak Japonlar bu gemilerin kıyıya yaklaşmasına izin vermediler. Bu girişimden başarısız olan Amerikalılar rotalarını Makao'ya çevirmek zorunda kaldılar. Bunun sonucunda Japonlar bir bildiri yayınlayarak herhangi bir yerde mahsur kalan Japon kazazedelerin sadece Hollanda ya da Çinli gemilerle Nagasaki Limanı'na getirebileceğini bildirdiler (Hill, 1924:226-227).

1846 yılından itibaren Amerikalıların Japonya ile anlaşma konusunda ilgileri gitgide arttı. Amerikan gemilerinin Şangay'da faaliyetlerini arttırmalarıyla birlikte Japon karasularına yakın bölgelerde pek çok Amerikan gemisi görülmeye başlandı. Aynı zamanda Kuzey Pasifik'te Amerikalı balina avcılarının sayısında artış meydana geldi. Buna paralel olarak kötü hava ve alışıldık olmayan şartların hüküm sürdüğü bu sularda kazaya uğrayarak Japonya'ya sürüklenen kazazedelere rastlanması doğal bir durumdu. Japonlar tarafından kazazedeler uygulanan tedavi yeterli değildi. Onlara uygulanan muamele oldukça sertti. Kazazedelerin iade işlemleri, sadece Nagasaki'de bulunan Hollandalılar tarafından gerçekleştirilebildiği için, oldukça yavaştı (Chitoshi,1949:17).

Yukarıda anlatılan sebeplerden dolayı Japonya'da bulunan 13 Amerikalı denizci kazazede 1848 yılında Nagasaki Deshima'da bulunan Hollandalı tüccarlar vasıtasıyla kurtarılmaları için Amerikan Deniz Komutanlığına haber gönderdiler. Bunun üzerine bu denizcileri kurtarma görevi Doğu Hint Filosu komutanı David Geisinger tarafından Glynn'e verildi. Glynn 18 Nisan 1849 yılında yirmi silahlı Amerikan gemisi ile Nagasaki Limanına yaklaştı. Bunun üzerine Japon tarafı, barbar olarak nitelendirdikleri Amerikalıları korkutarak onları geri çekilmelerini sağlayabilmek için, ateş emri verdi. Bunun üzerine Glynn Japon yetkililerle temasa geçerek görüşme talebinde bulundu. Ancak Japonların bu teklife olumlu cevap vermemesinden dolayı Glynn 22 Nisan 1849 tarihinde bütün gemilerin silahlarını kente doğru çevirmesini emretti. Bu

hareketten bir hayli ürken Japon yetkililer 26 Nisan 1849 tarihinde Amerikalı kazazedeleri Glynn'a teslim ettiler(Onorato , 1968:287-290).

4. Perry Misyonu

Kaliforniya'da altının bulunması Amerika'nın Pasifik ile olan ticari ve endüstriyel ilişkilerine büyük bir hız kazandırdı. Özellikle Çin ile yapılması planlanan ticari ilişkiler, geliştirilen buharlı gemiler vasıtasıyla, elverişli hale gelmeye başladı. Bu durum Amerika'nın Japon limanlarını özellikle ticari gemilere kömür temini için kullanma isteğini doğurdu. Ayrıca Amerikalılar bazı limanların kendilerine açılmasını sağlayarak, Avrupalıların yapamadıklarını gerçekleştirmek istiyorlardı. Bunun kendilerine büyük itibar kazandıracağını düşünüyorlardı (Dyer,1909:27-28).

Amerikan hükümeti ilk adım olarak Komodor Perry'i Susquehanna, Misisipi, Saratoga ve Plymouth gemilerinden oluşan bir filo ile Japonya'ya göndermeye karar verdi. Aslında Amerikan hükümeti bu sefer için yirmi gemi göndermeyi planlanıyordu ancak bu sayı sonradan dörde düşürüldü. Gemiler 2 Temmuz 1853 sabahında Napha'dan demir alarak yola çıktılar. 7 Temmuz 1853'de Japon sularına girerek Negatsuo ya da diğer adıyla İdzu Burnuna 40 mil yaklaştılar. Sabah saatlerinde rotalarını, daha önce hiçbir yabancı geminin giremediği, Edo'ya çevirerek ilerlemeye başladılar. Perry emrindeki mürettebata, kendisinin bulunduğu bayrak gemisi Susquehanna haricindeki diğer gemilere hiçbir Japon unsurunun yaklaştırılmamasını emretti. Bazı Japon botları Saratoga'ya yakın şekilde yüzdüler ancak gemi mürettebatı onları güvenli mesafede tutmayı başardı. Sadece tek bir botun Susquehanna'yı yakın takibine izin verildi. Bu takibin ardından, Perry bu botta bulunan iki Japon yetkilinin gemiye çıkmasına izin verdi. (Tomes,1857:150-156)

Bu seferde Perry'in görevi Amerikan Başkanı Millard Fillmore tarafından 13 .11.1852 tarihinde yazılmış olan mektubu Japon imparatoruna teslim etmektir (Peery,1897:44) .

Bu mektup şu şekildeydi: *Büyük ve İyi dostum*

"Size Amerika Donanmasının üst rütbeli subaylarından biri olan Amiral Commodore C. Perry ile bu mektubu gönderiyorum. Sizin imparatorluk halkına ve hükümetine karşı içten duygular besliyorum. İmparatorunuza Japonya ve Amerika arasında dostluk ve ticari ilişkiler kurulması ile ilgili olarak teklifte bulunmak istiyorum. Biliyoruz ki Japonya'da Hollanda ve Çinli tüccarlar dışında ülkelerin ticaret yapmalarına hükümetiniz izin vermemektedir. Ancak dünya değişmekte olup ülkeler yeni hükümetler oluşturarak akıllıca davranıyorlar. Sizin de eski tarihlerde düzenlediğiniz kanunlar bulunmaktadır. Amerika (yeni dünya) Avrupalılar tarafından bulunup keşfedildiği zamanlarda burada bulunanlar çok fakirlerdi. Şimdi sayıları çoğaldı ve geniş bir ticaret hacmine sahip oldular. Onlar imparatorunuzun eski kanunları bir yana bırakıp iki ülke arasındaki ticarete izin vermesinin her iki ülkenin menfaatleri açısından faydalı olacağını düşünüyorlar.

İmparatorunuz ticaretin serbest bırakılması ile ilgili yapılacak kanun değişikliğinden memnun kalmasa elbette bunu yürürlükten kaldırabilir. Bu değişikliği beş ya da on yıl tecrübe

ettikten sonra şayet hedeflediği kazancı elde etmezse, eski kanunları yeniden getirebilir. Ayrıca şunu belirtmek isterim ki ;Kalifornia'dan Çin'e giden bir çok gemimiz ve pek çok balina balıkçımızın gemileri fırtına sebebiyle Japon sahillerine sürüklenmektedirler. Umutumuz ve beklentimiz onları almaya tarafımızdan gemi gönderinceye kadar bu şanssız kişilere nazik davranılarak korunmasıdır. Ayrıca biliyoruz ki, bizim buharlı gemilerimiz okyanusu geçerek Çin'e gitmektedir. Bu gemiler bu yolculuk sırasında yüksek miktarda kömüre ihtiyaç duymaktadırlar ancak bu kadar çok kömürün depolanması gemiler açısından bazı olumsuzluklara sebebiyet vermektedir. Bu nedenle bu gemilerin Japonya'ya uğrayarak kömür, su ve diğer ihtiyaçlarını tedarik etmeleri konusunda yardımcı olunmasını istiyoruz. Bu yardım için size para ya da imparatorunuzun tercih ettiği şeylerden verilecektir. Bunu Japonya'nın güney kısmında bulunan ve elbette imparatorunuzun işaret edeceği limanlardan yapmak istiyoruz

Bu amaçlarla Amiral Perry'i Yedo şehrine bir birlikle sizin sarayınızı ziyaret etmesi için göndermiş bulunuyorum. Bu ziyaret dostluk , ticaret, kömür ve ihtiyaç malzemesi tedariki ve fırtınaya kapılarak Japonya'ya gitmek zorunda kalan gemicilerin korunması ile ilgilidir. Size Perry ile birlikte kabul buyurmanızı dilediğimiz bazı hediyeler gönderiyorum. Bu hediyeler çok değerli hediyeler değiller ancak Amerika'da üretilmiş olan bazı ürünlerin numuneleridir. Bunu saygımızın ve dostluğumuzun bir simgesi olarak kabul etmenizi diliyorum" (Hildreth,1861:509-510).

Japon yetkililer Perry'den Uraga'ya demirlemiş olan filosunu derhal Nagasaki'ye yönlendirmesini istediler. Bunun üzerine Perry yetkililere tek amacının İmparatora getirmiş olduğu mektubu üst düzey bir yetkiliye teslim etmek olduğunu belirtti. Bu nedenle bu mektubu teslim etmeden Uraga'dan ayrılmasının mümkün olmadığını söyledi. Bu ısrarlı tutumun neticesinde İmparator tarafından bu konu ile ilgilenmesi için Uragaya Izu Prensi Toda ve Iwami Prensi Idoi'yu görevlendirdi. Perry başkanın mektubunu Toda'ya teslim etti. Idoi ise Perry'e İmparatorun göndermiş olduğu fermanını sundu. Bu fermanla şunlar yazıyordu:

"Amerika Birleşik Devletleri başkanının mektubu alınmış olup imparatora sunulacaktır. Birçok kez bildirildiği üzere ticari görüşmeler için Uraga uygun bir yer değildir. Bunun için sadece Nagasaki kullanılmaktadır. Başkanınız tarafından görevlendirilen elçiniz bu hareketiyle (Uragaya'ya gelmekle) bizi aşağılamaktadır. Sizin bu yaptığımız Japon kanunlarına aykırıdır. Burası yabancılarla antlaşma , görüşme ya da eğlence düzenlenecek bir yer değildir.Mektubunuz alınmıştır, buradan ayrılacaksınız"(Murdoch,1903:578-584) .

Görevini yerine getirmeyi başaran Perry yetkililere gelecek yıl mektubun cevabını almak için yeniden geleceğini bildirdikten sonra Japonya'dan ayrıldı. (Finnemore,1911:86)

5. Japonların Perry Tepkisi

Perry'in ülkeden ayrılmasının ardından Japonya'da Daimyo ve Samuraylar arasında ülkenin dış dünyaya açılıp açılmayacağı ile ilgili iki ayrı fikir ortaya çıktı. Birinci grup şiddetle Amerikan gemilerinin Japonya'ya yeniden girmesinin doğru olmayacağını bu nedenle "Barbarların" Japonya dışına atılmasının gerekliliğini ateşli bir şekilde savunuyorlardı. Diğer gruptaki

insanlar ise yabancılarının güçlerinin ortada olduğunu bu nedenle direnmenin fayda sağlayamayacağı için ülkenin kapılarının açılma vaktinin geldiğini savunuyorlardı. (Finnemore,1911:86-87)

14 Ağustos 1853 tarihinde Tokugawa Nariaki tarafından Bakufu'ya 10 maddeden oluşan bir uyarı belgesi yollandı. Bu uyarıların hemen hepsinde Amerikalıların ve Batıların Japonya'da faaliyet göstermeleri durumunda ülkeye verebilecekleri zararlardan bahsedilmektedir. Bu belgede şu uyarılar bulunmaktaydı:

“Hıristiyanlığın yasaklanması Tokugawa'nın birinci kuralıdır. 1818-1830 yılları arasında bazı insanlar Osaka'da gizlice bu dinin propagandasını yaptığı için idam edildiler. Bakufu hiçbir zaman Hıristiyanların kötülüklerini göz ardı edemez. Şayet Amerikalılara bu dinin tekrardan getirilmesine izin verilirse onların başları bir anda çoğalacaktır. Bu durum korkarım atalarımızın ruhlarını rahatsız edecektir. Genel olarak Bakufu ticaret için kendilerine müsaade ederse ilerisi için bir sıkıntının yaşanmayacağına dair söylentiler bulunmaktadır. Ancak onlar ilk olarak ticaret sayesinde kendilerine destek bularak ardından Hıristiyan propagandası yapmaktan geri durmayacaklardır. Bu durum beraberinde saçma sapan taleplere yol açacaktır. Bunu bizler Kanei döneminde (1624-1644) ve öncesinde ve Çin Afyon harbinde çok iyi bir şekilde gördük.”
(Lu:1997:282-283)

Hükümet Perry tekrar gelinceye kadar savunma amaçlı hazırlıklara başladı. Hatta Shinagawa'nın karşısındaki sığ körfeze kısa sürede kale hattı inşa edildi. Ayrıca tapınakların çanları ve metal eşyalar eritilerek toplar döktürüldü. Ancak bütün bu hazırlıklar devam ederken 25 Ağustos 1853 tarihinde 12. Shogun Ieyoshi öldü. Yerine oğlu Iesada 13. Shogun olarak göreve başladı.(Murray, 1894:320-321).

Bazı Daimyolar sahillerin sadece gemilerin kömür veya yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak için açılmasının kabullenebilir olduğunu belirtiyorlardı. Bazıları ise belirli bir dönem içerisinde ticarete izin verilebileceğini ancak bundan kar edilememesi durumunda vazgeçilmesinin iyi olacağını belirttiler. Bazıları yakın ilişki durumunun olası bir savaştan kendilerini koruyacağını savunurken , diğer bir grup ise ticari ilişkilerin gereken askeri hazırlıkların tamamlanmasının ardından kesilmesinin gerektiğini vurguluyorlardı. Bazıları ise yabancıların tekliflerinin reddedilerek direkt olarak savaşa hazırlanılması gerektiğini savunuyorlardı. Toplam 61 kılan bu konu ile ilgili görüş bildirdi. 22'si ülkenin açılmasının gerekliliğini, 18'i savaştan kaçınılmasını,19'u batılıların tekliflerin direkt olarak reddedilmesi gerektiğini, 2si ise kararsız kalmıştı. Ancak klanların başkanlarından gelen cevaplarda çoğunluğun savaştan kaçınılıp ülkenin açılması ile ilgili cevap verdiği göze çarpmaktadır(Lensen, 1971:318).

6.Kanagawa Antlaşması

Shogun kendileri açısından çok pahalıya patlayacak savaş felaketine maruz kalmaktansa Amerikalı elçi ile görüşmenin doğru olacağına karar verdi. Bu arada Perry 14 Şubat 1854'de bu kez komutasındaki üçü buharlı olan yedi savaş gemisiyle Japonya'ya geri döndü (sonradan iki gemi daha filoya katıldı). 8 Mart 1854'de Japon yetkililer

Perry'nin bir önceki seferde imparatora verilmek üzere teslim etmiş olduğu mektubun cevabını verdiler. Bu mektupta Amerikan tarafının bütün taleplerinin yerine getirileceği yazıyordu. Ancak bu cevap Perry'i tatmin etmedi. Çünkü kendisi resmi bir antlaşmanın yapılmasını arzu ediyordu (Payson, 1928:200). Perry nihayetinde 31 Mart 1854 tarihinde Tokugawa hükümetini Kanagawa Dostluk Antlaşmasını imzalamaya ikna etti. Bu antlaşma ile birlikte Japonya'da izolasyon dönemini sona ermiş oldu (Sant, Peder and Sugita, 2007:6-7)

Payson bu antlaşmanın yapılmasında dört etmeni ön plana çıkarmaktadır. Bu etmenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Perry'in kişisel özellikleri, sabrı ve kararlılığı.
2. Japon yetkilileri Amerikalıların sahip olduğu askeri teçhizat ve donanım etkilenmeleri. Ayrıca Amerikan başkanının İmparatora ve yüksek rütbeli yetkililere göndermiş olduğu hediyelerin batının teknolojide gelmiş olduğu noktayı göstermesi.
3. Rusya'nın müdahale etme korkusu.
4. Bazı Daimyo ve Shogun'un hizmetinde olan görevlilerin barışı ve ilişkiyi desteklemesi (Payson, 1928:202-203).

Bu dört etmene 12. Shogun Ieyoshi'nin ölümü ile meydana gelen siyaset değişikliği de eklenebilir. Önceki sayfada belirtildiği üzere Ieyoshi Amerikalılar gelmeden önce bazı askeri hazırlıklara girişmişti. Ancak Ieyoshi'nin oğlu olan 13. Shogun Iesada babasının siyasetini yürütemedi.

Görüşmeler sırasında Perry önemli bir diplomatlık örneği sergiledi. Görüşmeler sırasında Japon tarafını yaralayabilecek davranışlar sergilemekten kaçındı. Perry Japonlara karşı silah kullanmadan barışçıl yollardan antlaşmanın yapılmasını sağladı (Foster, 1903:166-167). Ancak Perry gemiler ve bu gemilerin sahip olduğu silahlarla Japonlara göz dağı vermemiş olmasaydı bu antlaşmanın yapılması mümkün olamazdı (Peery, 1897:44-45).

Kanagawa antlaşmasının maddelerini genel hatlarıyla şu şekilde sıralanabilir:

1. Her iki ülke arasında barış ve dostluk ilişkisi kurulacak.
2. Shimoda Limanı vakit kaybedilmeden açılacak ve bir sene sonra Hakodate Limanı açılacak.
3. Amerikalı kazazedeler ile yakından ilgilenilecek ve onlar için gereken harcamalar Japonlar tarafından yapılacak.
4. Kazazedeler ve bunun dışındaki kişilere yasalara uygun şekilde muamele edilecek.
5. Amerikalılar Shimoda ve Hakodate limanlarında hapsedilmeyecekler. Belirlenen süre içerisinde özgür bırakılacaklar.

6. Ticaret amacıyla açılan limanlar ile ilgili düzenlemeler Japonya tarafından yapılacak.
7. Amerikan gemileri için gerekli olan tahta, yiyecek, su, erzak, kömür vs. Japonlar tarafından temin edilecek.
8. İleriki dönemlerde Japonya'nın her hangi bir ülkeye bu antlaşmada yer almayan yeni bir ayrıcalık vermesi durumunda Amerikalılara da aynı ayrıcalıklar tanınacak.
9. Kötü hava şartları istisna olmak kaydıyla Amerikan gemileri Shimoda ve Hakodate Limanları haricindeki başka limanlara girmeyecek.
10. Amerikalılara ait konsolosluk ya da temsilcilikler Shimoda Adası'nda açılabilir. (Murray, s.323-324).

Amerikalıların Perry kanalıyla yaklaşık üç yüzyıl inzivaya çekilmiş olan ülkenin kapılarını açmasıyla birlikte Japonlar Batıların sahip oldukları güçlü silahları görerek, savaş sanatında onlardan ne kadar geri olduklarının farkına vardılar. Bu durum Japonları adeta dalmış oldukları uykudan uyandırdı. Japonlar artık ülkelerine gelebilecek herhangi bir saldırının ancak batılılar gibi askeri güce sahip olmaktan geçtiğini anladılar. (Cambon, Kühlmann, Chamberlain, vd., 1935;109-110). Japonlar 14 Ekim 1854'de İngilizlerle, 26 Temmuz 1855'de Rusya ile, aynı sene içerisinde Hollanda ve diğer ülkelerle Amerikalılarla yapılan antlaşmaya benzer şartlar taşıyan antlaşmalar imzaladılar (Foster, 1903: 166-167).

7. Townsend Harris Misyonu ve Ansei Antlaşması

Perry'in gerçekleştirmiş olduğu antlaşma Amerikalılar açısından yeterli görülmedi. Bu nedenle Townsend Harris'in 1856 yılında başkonsolos olarak Japonya'ya gönderilmesine karar verildi. Harris sabırlı, diplomasiyi iyi bilen ve doğu hakkında derin bilgi sahibi olduğu için doğulu prenslerin dilinden çok iyi anlıyordu. O zamana kadar Shogun'un bulunduğu Yedo'ya herhangi bir yabancıların girmesi mümkün olmamıştı. Ancak Harris sabrı ve ısrarı neticesinde beraberindeki heyet ile 7 Aralık 1857 Shogun Iesada tarafından kabul edildi. Shogun'un sarayında batılılarla böyle bir görüşme en son 1638 tarihinde gerçekleşmişti. (Hishida, 1905:111-112).

Harris 12 Aralık tarihinde Japon dış işlerinden sorumlu olan Hotta Masayoshi ile yaptığı görüşmede Japonya'nın ticari amaçlı ilişkilerini Amerika ile sınırlandırmayıp Fransa, İngiltere ve Rusya gibi ülkelerle de başlatması gerektiğini vurguladı. Bu yapılmadığı takdirde Japonya'nın da yakın tarihte Çin'de yaşanan benzer bir durumla karşılaşabileceği uyarısında bulundu. Amerika ile antlaşma sağlanması halinde diğer yabancı ülkelerle de benzer antlaşmalar yapılmasının Japonya'nın güvenliği açısından önemli olduğunu bildirdi. (Hishida, 1905:113)

Nihayetinde 29 Temmuz Şubat 1858 tarihinde Japonya ile Amerika arasında istenilen antlaşma yapıldı. Çok geçmeden bu antlaşmanın benzerleri İngiltere, Fransa, Hollanda ve Rusya ile yapıldı. Bu antlaşmalarda Çin ile yapılan ticari antlaşmalar temel olarak alındı (Walter, 1898:314).

Amerika ile yapılan bu antlaşmanın maddelerini şu şekilde özetleyebiliriz.

1. Japonya ve Amerika'da karşılıklı olarak konsolosluklar ve temsilcilikler açılacak. Japon ve Amerikalı yetkililer bu her iki ülkede serbest şekilde gezebilecekler.
2. Amerika, Japonya ve Avrupalı güçler arasında taraf tutmadan aracılık yapacak. Denizlerde Amerikan savaş gemileri Japon gemilerine rastladıkları zaman onlara dostça davranacak.
3. Shimoda ve Hakodate'ye ek olarak ticari amaçlı olarak Kanagawa ve Nagasaki 4 Temmuz 1859, Niigata 1 Ocak 1860 ve Hyogo Limanı 1 Ocak 1863 tarihlerinde ticarete açılacak.
4. Kanagawa, Hakodate ve Nagasaki Limanlarına Japon donanmasının ihtiyaçları için yanaşan gemilerden herhangi bir vergi alınmayacak. Ancak ihtiyaç dışında mal satımı yapılması durumunda gereken ödeme Japon tarafına sunulacak. Japonya'da Afyon ticareti yasaklanacak.
5. Her iki ülke arasında yabancı paralar ya da Japon parası kullanılabilir ve Japon gümüşünün veya altın parasının ihracatı serbest bırakılacak.
6. Japonlara karşı suç işleyen Amerikalılar Amerikan konsolosluklarında Amerikan kanunlarına göre yargılanacaklar. Japonlar tarafından Amerikalılara karşı işlenen suçlarda ise Japon yasasına göre yargılama yapılacaktır.
7. Amerikalılar Japonlar tarafından açılan limanlara bazı sınırlamalar dâhilinde serbestçe girebilecekler.
8. Japonya'da bulunan Amerikalılar dini inançları konusunda serbest kalacaklar. Amerikalılara ya da Japonlara ait olan ibadethanelere hiçbir şekilde saldırıda bulunulmayacak.
9. Amerikan konsoloslukunun talebi üzerine kaçak ya da firariler Japon yetkililer tarafından tutuklanabilecek. Bu kişilere Amerikan yasalarına göre davranılacak. Ayrıca Japon hapisanelerinde tutulan Amerikalı tutuklular için Amerikan konsoloslukları tarafından tazminat ödemesi yapılacaktır.
10. Japonlar Amerika'dan savaş gemisi, buhar gemisi, ticari gemi, balıkçı tekneleri, top ve silah gibi şeyleri satın alabilecek. Bunları üretmek istemesi durumunda serbestçe Amerika'dan Akademisyen, hukukçu, tüccar ve denizci istihdam edebilecek. Japon tarafının talebi doğrultusunda istenilen ürünler vakit kaybedilmeden yollanacak. Ancak Japonya'nın Amerika'nın dost olduğu bir ülke ile savaşması halinde herhangi bir şeyin ihracı ya da danışmanlığı yapılamayacaktır.
11. Bu yapılan antlaşma her iki ülkenin halkı ve unsurları tarafından kabul edilecektir.
12. İki ülke arasında 31 Mart 1854 ve 17 Temmuz 1857'de yapılan antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

13. Her iki tarafında lüzumlu görmesi halinde 4 Temmuz 1872 tarihinde Kanagawa antlaşması gözden geçirilebilecek ancak yürürlükten kaldırılmayacak.
14. Bu antlaşma 18 Temmuz 1859 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. (Gubbins,1911:269-277)

Japonya, Amerika'nın ardından 18 Ağustos 1858 tarihinde Hollanda ile, 19 Ağustos 1858 tarihinde Rusya, 26 Ağustos 1858 İngiltere ve 9 Ekim 1858 tarihinde Fransa ile antlaşmaya vardı (Basley,1989:283).

Bu antlaşmalar Japonlar tarafından Ansei bölgesinde imzalandığı için Ansei antlaşmaları olarak adlandırıldı. Bu antlaşmaların imzalanmasıyla birlikte yabancılar belirlenen limanlarda ikamet ederek ticaret yapma şansını yakaladılar. Bu limanların dışında Tokyo'da elçilikler kurulurken Osaka'da ticari temsilcilikler açıldı. Bu antlaşmalar sayesinde kendi parasını Japonya'da kullanma şansını yakalayan batılı ülkeler serbest şekilde ticaret yapmaya başladılar. Dini özgürlük kazanmalarının yanı sıra Japonya'da bulunmalarına karşın kendi mahkemelerinde yargılanma hakkını da elde ettiler. İlk etapta 5 ülke ile yapılan antlaşmaların garantörlüğünü Amerika üstlenerek bu ülkelerle Japonya arasında doğacak sorunlarda işbirlikçi rolü aldı. Bu dostluk ve ticaret antlaşmalarına sonradan Prusya, İtalya, Portekiz, İspanya, Danimarka, Belçika, İsviçre, İsveç, Avusturya-Macaristan, Hawaii ve Peru da katıldı (Hishida,1905:116-117).

Sonraki yıllarda yapılan antlaşmalar ile Japonya'ya giren mallardan yüzde 5 gibi düşük oranda vergi alınmasına karar verildi. Ayrıca en geniş hakka sahip ülke maddesi bütün ülkelere verildi. Japonlar ülkelerinde bulunan batılıları denetimi altına alamıyorlardı. Yani antlaşma yapılan bütün ülkeler bir şekilde kendi haklarını güvence altına aldılar. Ancak Batılıların kazanmış oldukları hakların Japonlar açısından dışarıda karşılığı bulunmuyordu (Hunter,2002;37-38).

1858 yılında Japonlara kapitülasyon nitelikli ticari antlaşmalarının baskıyla imzalatılması, Japon toplumunu korumasız bir şekilde ticaret ilişkilerinden misyoner faaliyetlerine kadar çok değişkenli 19. yüzyıl batı emperyalizminin serbest ortamına atıyordu (Esenbel,1999:16-17).

Bu antlaşmalar yüzünden birçok Japon zanaatçı ve tüccarın ticari hayatları tehlikeye girdi. Yabancılar uygulanan gümrük vergilerine büyük indirim yapılmasıyla birlikte Japonya ekonomik açıdan büyük zararlar görmeye başladı. Dış alımlar nedeniyle ülke içerisinde bulunan nakit para yurt dışına akmaya başladı. Ülke içerisinde iflaslar boy göstermeye başladı. Bu ekonomik olumsuzluklar ve yabancılar verilen ayrıcalıklar haliyle ülke içerisinde yabancı düşmanlığını körüklemeye başladı (Tanilli,2002:450-451).

1858'den sonra Japonya'ya Avrupalı akını başladı. Bunları çoğu zengin olma peşinde koşan maceraperestlerdi. Bunlar Japon halkının toplumsal düzenini önemsemeyen davranışlarda bulunuyorlardı. Bunun yanında Hıristiyan misyonerlerin yoğunlaşan faaliyetleri de Japon halkının tepkisine yol açtı. (Armaoğlu,;752-753).

SONUÇ:

19. Yüzyıldan itibaren bazı batılı ülkeler, Japonya'daki izolasyonu kaldırıp, Japonya ile ticari ilişkiler kurabilmek için girişimlerde bulunmaya çalıştılar. Bu ülkeler arasında yer alan Amerika, Kuzey Pasifikteki ticaretini rahatça yürütebilmek için Japonya'yı gemilerine önemli bir ikmal merkezi olarak düşünüyordu. Ayrıca Avrupalı ülkelerin yapamadığını yaparak dünya çapında itibar kazanmak istiyordu. Amerika'nın ilk ciddi girişimi 1853'de Amerika başkanının Japon imparatoruna göndermiş olduğu mektuptur. Bu mektup nazik bir dille yazılmış olmasına karşın, dört savaş gemisi eşliğinde Japon yetkililere teslim edilmesi gövde gösterisinden başka bir şey değildir. Teslimatı gerçekleştiren Amerika elçisi Perry bir sene sonra bu mektubun cevabını almaya geleceğini söyleyerek Japonya'dan ayrıldı. Her ne kadar bu mektup İmparatora yazılmış ise de Amerikan başkanının isteklerinin kabul edilip edilmeyeceği konusunda karar verme sorumluluğu Shogun Ieyoshi 'ye aitti. Shogun Ieyoshi Amerikalıların Japonya'ya tekrar girmesine izin vermek istemiyordu. Ancak askeri hazırlıklar yaptığı sırada öldü ve yerine oğlu Iesada Shogun olarak göreve başladı. Iesada babasının aksine ülkesinin o dönem sahip olduğu askeri güç ve silahlarla Amerikalılara karşı gelmesinin mümkün olmadığına karar verdi.

1854 'de Japonya'ya daha çok gemi ile gelen Amerikalılara olumlu cevap veren Shogun , Kanagawa antlaşmasının yapılmasına razı oldu. Kısa süre sonra da bazı batılı ülkeler ile benzer antlaşmalar yapıldı. Kanagawa antlaşması, Amerikalılar tarafından kazanımı fazla olmayan yetersiz bir antlaşma olarak görüldü. Bu nedenle Amerikan hükümeti 1857'de Japonya'ya Asya'yı iyi tanıyan Harris'i başkonsolos olarak atadı. Harris sabrı, ısrarı ve yürütmüş olduğu siyaset sayesinde Tokyo'da Shogunla yüzyüze görüşme yapma başarısını gösterdi. Bunun sonucunda Şubat 1858'de Amerika ve Japonya arasında Ansei antlaşması imzalandı. Bu antlaşma sonrası bir çok batılı ülke ile de benzer antlaşmalar yapıldı.

Bu iki antlaşma karşılaştırılacak olursa; Kanagawa antlaşması batılılara ticaretten ziyade kömür, malzeme tedariki ve Japonya'ya sığınmak zorunda kalan denizcilere iyi muamele yapılması konusunda sınırlı ayrıcalıklar tanımaktadır. Ansei antlaşması ise yabancılara ticari, sosyal ve hukuk alanlarında pek çok imtiyazlar tanıdı. Bu antlaşma genel olarak Japonların aleyhine yapılan bir antlaşma olarak görülmektedir. Ancak bu antlaşmayla batılılara verilen imtiyazlar sonradan Japonları Meiji reformlarının yapılması için zorlayan en önemli etmenlerden biri olacaktır. Ayrıca bu antlaşmanın 10. maddesi Japonya'nın kapalılık dönemi sonrası batıdan bazı alanlarda tamamen yeni sayılabilen teknolojiler alacak olması nedeniyle de önemlidir.

KAYNAKLAR

- Armaoğlu, Fahir. (2006). *19. Yüzyıl Siyasî Tarihi 1789-1914*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Baki, Adam. (2002). *Yahudilik ve Hıristiyanlık Açısından Diğer Dinler*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Beasley, W. G. (1998). "The Foreign Threat and Opening of Ports". *The Cambridge History of Japan Vol. 5 - The Nineteenth Century*. NY: Cambridge University Press.

- Clement, E. Wilson. (1915). *A short of History Japan*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Cambon, J., Richard, V. K., Austen, C. (1935). *The Foreign Policy of the Powers: France, Germany, Great Britain, Italy, Japan, Soviet Russia, the United States*. NY: Harper & Brothers for Council on Foreign Relations.
- Conte-Helm, Marie. (2012). *The Japanese and Europe: Economic and Cultural Encounters*. London: Bloomsbury.
- David, J. Lu. (1997). *Japan A documentry History: The late Tokugawa Period to the Present*. N.Y: An East Gate Book.
- David, Murray. (1894). *Japan*. London: G.P. Putnam's Sons.
- Dyer, Henry. (1909). *Japan in world politics: a study in international Dynamics*. London: Blackie&Son.
- Ernset, W. Clement. (1906). *Hilderth's Japan As It Was and Is: A Handbook Old Japan - Vol II*. Chicago: A.C. McClURG&Co..
- Finnemore, John. (1911). *Peeps At History Japan*. London: Adam and Charles Black.
- Gubbins, J.H. (1911). *The Progress of Japan (1853-1871)*. Oxford: At The Clarendon Press.
- Hawks, Francis L. (1856). *Narrative of the expedition of an American squadron to the China Seas and Japan : performed in the years 1852, 1853, and 1854, under the command of Commodore M.C. Perry, United States Navy, by order of the Government of the United States*. Washington: Beverley Tucker, Senate Printer.
- Hildreth, Richard. (1861). *Japan and Japanese*. Boston: Barely, Dayton&Company.
- Hill, C. Edward. (1924). *Leading American Treaties*. N.Y: The Macmillan Company.
- Hishida, S. George. (1905). *The International Position of Japan as a Great Power - 24. Cilt*. N.Y: The Columbia University Press.
- Hunter, Janet E. (2002). *Modern Japonya'nın Doğuşu (Çev.,Müfti Günay)*. İstanbul: İmge Kitapevi.
- John, V. S., Peter, M., Yoneyuki, S. (2007). *The A to Z of Historical Dictionary of United States-Japan Relations No.4*. UK: The Scarecrow Press.
- Latourette, K. Scoot. (1918). *The Development of Japan*. N.Y: The Mcmillan Company.
- Lensen, G. Alexander. (1971). *Russian push toward Japan: Russo-Japanese Relations, 1697-1875*. N.Y: Octagon Books.
- Mullins, M. L. (2003). *Handbook of Christianity in Japan*. Boston: Brill, Leiden.
- Murdoch, James. (1926). *A History of Japan - Vol. 3*. London: Kegan Paul Trench Trubner& Co. Ltd..

- Notehelfer, F.G. (1985). *American Samurai: Captain L.L. Janes and Japan*. New Jersey: Princeton University Press.
- Onorato, M. P. (1968). "The opening of Japan, 1849-1854: America Finds the Key". *Asian Studies*, 6:3, s. 286-296.
- Payson, J. Treat. (1928). *The Far East: A Political And Diplomatic History*. New York- London: Harper& Brothers Publisher.
- Peery, R.B. (1897). *Gist of Japan : The islands Their People and Missions*. N.Y: Fleming H. Revell Company.
- Esenbel, S. (1999). "Japonya ve Türkiye Çağdaşlaşma Tarihinin Karşılaştırması". *Çağdaş Japonya'ya Türkiye'den Bakışlar* (ed. Selçuk Esenbel, A. Murat Demircioğlu). İstanbul: Simurg Yayınları, s.9-30.
- Stock, Eugene. (1898). *Japan and the Japan Mission of the Church Missionary Society* (3rd Edition). London: Church Missionary Society.
- Stock, Eugene. (1899). *The History of the Church Missionary Society: Its Environment, Its Men and Its Work - Vol:2*. London: Church Missionary Society.
- Tanilli, Server. (2002). *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası - V. Cilt* (5.Basım). İstanbul: Adam Yayınları.
- Tomes, Robert. (1857). *The Americans in Japan: An Abridgement of The Government Narrative of The U. S. Expedition to Japan, Under Commodore Perry*. N.Y: D. Appleton& Co..
- Walter, Dickson. (1898). *Japan*. N.Y: Peter Fenelon Collier.